

Bilişim Sektörü Çalışan Ücretleri Araştırması ve Sonuçları

Dünyanın karmaşıklığı ve eğitimde çoklu disiplin yaklaşımı, günümüzde gençlerin başarılı olabilmek için daha fazlasını bilmeye ve daha fazlasını yapabilmeye olan ihtiyacını gösteriyor. Peki, gençlerin aldığı örgün eğitim, gençleri gerçekten ihtiyaç duydukları bu yetkinliklerle mi hazırlıyor? Mesleki bilgi, beceri ve yetkinlikler, gençlerin eğitim ve daha sonraki hayat boyu öğrenme süreçlerinde hangi stratejiler ile arttırılabilir?

Örgün eğitim sisteminin, dünyanın diğer ülkelerinde olduğu gibi Endüstriyel Çağ için iyi olan fakat Bilgi Çağı için pek de elverişli olmayan akademik nitelikleri arttırma yönünde daha kuvvetli bir yapıda olduğu şüphesizdir. OECD (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)'ne göre şu anda okulların içinde bulunduğu ikilem; yeteneklerin mi yoksa bilginin mi daha kolay öğretilbileceği ve iş hayatında yetkinlik kazanmanın mı yoksa o iş sürecinin dış kaynak kullanılarak çözülmesinin mi daha efektif olacağıdır.

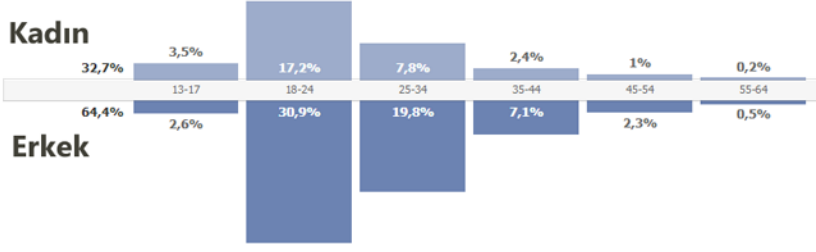
Türkiye'de yüzlerce Meslek Lisesi ve Meslek Yüksek Okulu bulunduğunu ve bu eğitim kurumlarından mezun olanların kolaylıkla iş bulamadıklarını görüyoruz. Bu durumun sebeplerinin başında iş arayanların sahip olduğu yetkinliklerin işverenlerin iş gücü profillerine uygun olmaması vane yazık ki meslek liselerinden mezun olanların çoğunun kendi alanında çalışmayı hedeflemiyor olması gelmektedir.

Mesleki eğitim pahalı bir eğitimidir ve bu nedenle kaynaklarımızı ve insanlarımızı heba ettiğimizi, ekonomiye ciddi katma değer oluşturması gereken bilişim alanında bunu başaramadığımızı görüyoruz. Bu sebeple Mesleki Yeterlilik Kurumu(MYK)'nın Ulusal Meslek Standartları ve Ulusal Yeterlilikler ile ilgili gerçekleştirdiği tüm çalışmalarında toplumun daha dikkatli ve özverili olması gerektiğini düşünüyoruz. Tübider olarak biz ve bizi destekleyen diğer bilişim STK'ları, tarafsız ve doğru bir ölçme ve değerlendirme sistemiyle çalışabilen, geçerliliği kanıtlanmış, kalite güvencesi sağlanmış adil bir Bilişim Sınav ve Belgelendirme Merkezi oluşturma çabası içerisindeyiz. İlgili kurum ve bireylerin de bu süreçlere gereken önemi göstermesiyle bu sistemin, bilişim alanında çok daha doğru bir eğitim sistemini de ortaya çıkaracağı inancındayız.

“TÜBİDER Bilişim Sektörü Çalışan Ücretleri Araştırması” MYK için yapılan Mesleki Sınav ve Belgelendirme çalışmaları çerçevesinde son 2 yıldır farklı zaman ve ortamlarda araştırma sonuçlarının toplanmasıyla hazırlanmıştır. Bu çalışmada 6,572 çalışan ve 423 işveren tarafından meslekler (bilişim alanındaki meslek alt kırımları), çalışan sayısı, demografik dağılımlar ve ücret dağılımları üzerine sorulan sorulara verilen cevaplar kullanılmıştır.

Bilişim alanında Meslek Standartlarının ve Yeterliliklerinin belirlenmesi ve Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) tarafından kabul edilmesi, Türk Bilişim Teknolojileri (BT) sektörüne bu yeterliliklere uygun kişilerin istihdamı için yapılması gereken çalışmaları ve eğitim/istihdam ilişkisine uygun yapıların geliştirilmesi gerekliliklerini ortaya çıkarmaktadır.

Şekil 1: Bilişim Sektöründe Çalışan Erkek/Kadın Oranı

Şekil 1’de de görüldüğü gibi sektör çalışanları daha çok gençlerden oluşmaktadır. Meslek Lisesi, Meslek Yüksek Okulu ve Üniversitelerin Lisans bölümlerinden mezun olanların sayısı diğer sektörler ile karşılaştırıldığında BT alanında daha fazla olduğu görülmektedir.

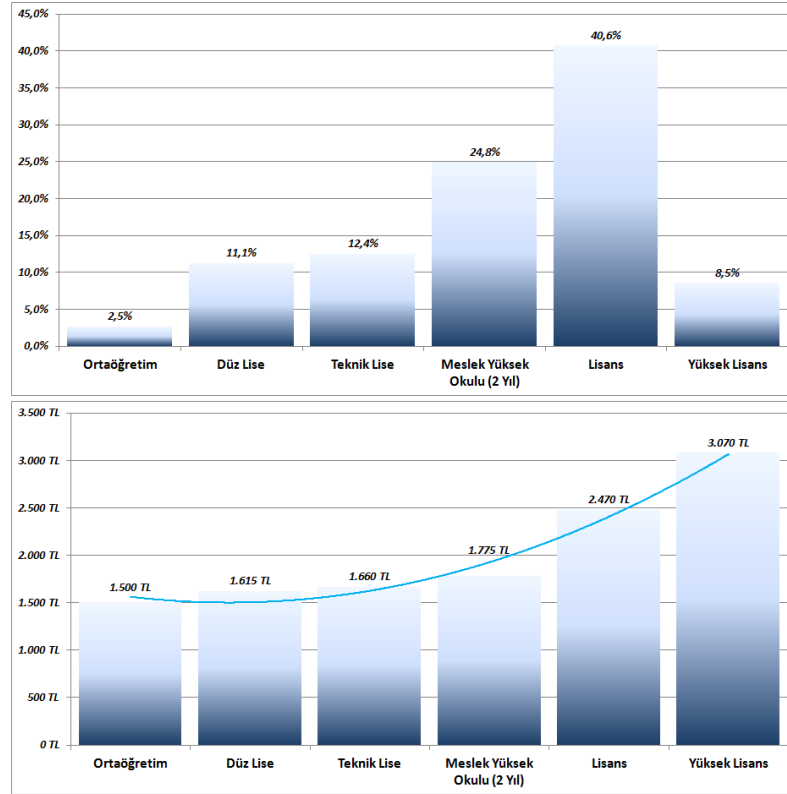
Günümüzde birçok platformda artık

Türkiye’de farklı sektörlerdeki işsizlik sorununun aslında mesleksizlik sorunu olduğu ve eğitim istihdam ilişkisinin önemi vurgulanmaktadır. İş piyasalarında iş arayanların yanı sıra işveren açısından da belirli iş profillerine uygun işçi bulamayanların sayısı da azımsanmayacak durumdadır. Bu sorun o kadar belirgin hale gelmiştir ki artık işverenler “Türkiye’de aslında işsiz çok değil, işten anlayan işçi yok..” şeklinde serzenişte bulunmaktadır. Bilişim sektöründe de iş gücü profilleri ve iş arayanların mesleki bilgi beceri ve yetkinliklerinin işverenlerin aradıkları niteliklere uygun olmayışı istihdam sorunlarının başında gelmektedir. Bugün Türkiye’de istihdamdaki iş gücümüz ve işsizlerin toplamının %60’ı sadece ilkökul ve alt düzeyde eğitilmiştir; mesleksizdir. Bundan daha acı olanı ise mesleki eğitim almış olanlarda iş bulamayanların oranının da çok yüksek olmasıdır.

Çalışmamızda farklı eğitim seviyelerinden çalışanların aldığı ücretler analiz edilmiş, örgün öğrenim kurumlarından mezun olanların (özellikle Düz Lise, Meslek Lisesi veya Melek Yüksek Okulu seviyelerinde) mesleki bilgi, beceri ve yetkinlikler açısından yeterli olmadığı, çalışanların aldığı ücretlerle açıkça görülmüştür. Ancak Lisans ve Yüksek Lisans seviyesinde çalışanların aldığı ücretlerin biraz daha arttığı görülmektedir.

Araştırmanın sonucu olarak mesleki eğitimin iş piyasası gereklerine uygun olmasının önemi ortaya çıkmaktadır. MYK ile yürüttüğümüz bu çalışmalar sayesinde iş piyasasının gereklerine uygun meslek standartları ve belirlenen bu standartlara göre çalışabilecek elemanların bilgi, beceri ve yetkinliklerinin yani yeterliliklerinin eğitim kurumları tarafından daha çok dikkate alınması gerektiği görülmektedir. Bu çalışmalar sayesinde mesleki eğitim programlarının iş piyasasında aranan nitelikleri kapsamalarını bekliyoruz.

MYK Mesleki Sınav ve Belgelendirme çalışmaları çerçevesinde sektör ihtiyaçları, kamudan gelen talepler, küresel yeterlilik yapılarının gelişimi de göz önüne alınarak bilişim alanındaki iş piyasasında ihtiyaç duyulan tüm alt meslekleri kavrayacak meslek adlarını, standartları ve yeterlilikleri belirlemenin ilk aşaması olarak tespit edilmektedir.

Şekil 2: Bilişim Sektöründe Çalışanların Eğitim Durumu ve Ücretleri

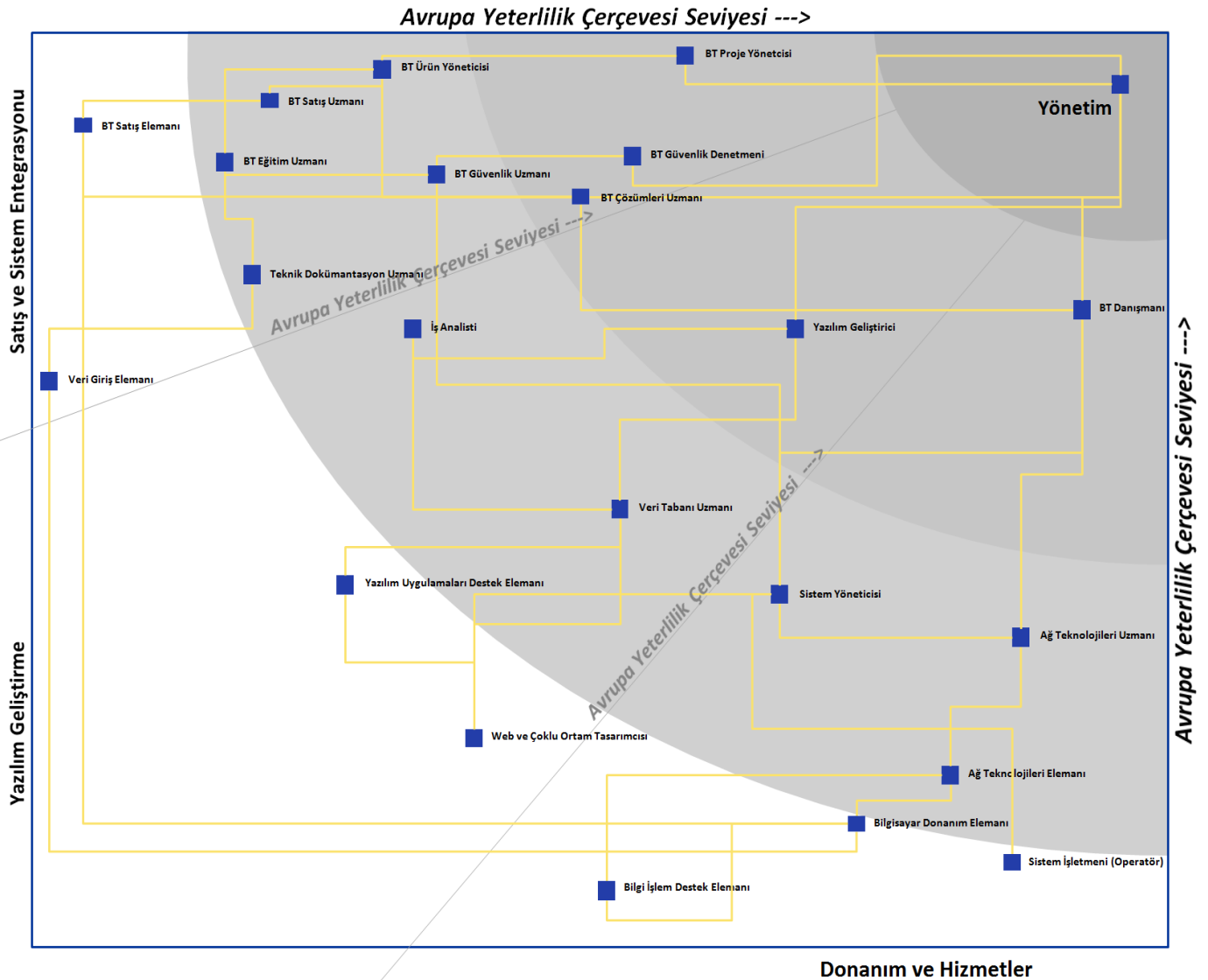
Araştırma ve analiz yapabilmek, değerlendirmek, karşılaştırılabilirliği sağlamak ve ölçülebilirlik amacıyla, kariyer ve rehberlik için meslek tanımlamaya yardımcı olma ve istihdam hizmetleri amacıyla, mevcut işlerle çalışanları doğru eşleştirme ve bilgi sistemleri arasında ortak bir meslek dili sağlamaya yardımcı olmak için meslek tanımları yapılır.

Şekil 3'te bilişim alanındaki temel meslekler, Avrupa Yeterlilik Çerçevesi (AYÇ) Seviyesi ve bu alanda meslek standardını/yeterlilikleri hazırlayan STK adları görülmektedir.

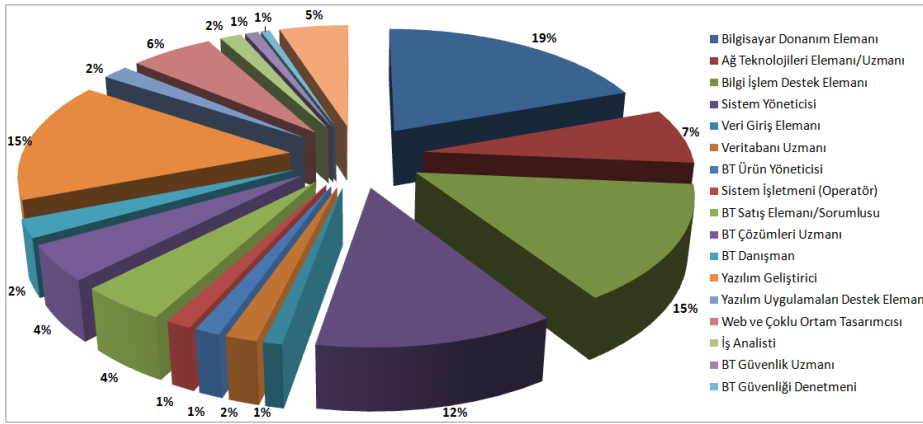
Şekil 4'te ise meslek ağacı ve meslekte ilerleme yolları belirtilmiştir.

No	MESLEK ADI	SEVİYE (AYÇ)	HAZIRLAYAN
1	Bilgisayar Donanım Elemanı	4 - 5	TÜBİDER
2	Ağ Teknolojileri Elemanı/Uzmanı	4 - 5 - 6	TÜBİDER
3	Bilgi İşlem Destek Elemanı	4 - 5	TBV + TÜBİDER
4	Sistem Yöneticisi	5 - 6	TÜBİDER + YASAD
5	Veri Giriş Elemanı	4	TEKİS + TBV + TÜBİDER
6	Sistem İşletmeni (Operatör)	4 - 5	TEKİS + TBV + TÜBİDER
7	BT Satış Elemanı/Sorumlusu	4 - 5	TBV + TÜBİDER
8	BT Ürün Yöneticisi	6	YASAD + TÜBİSAD
9	BT Çözümleri Uzmanı	6	TÜBİDER + TÜBİSAD
10	BT Danışman	6	TBV + TÜBİDER
11	Yazılım Geliştirici	4 - 5 - 6	YASAD + TÜBİDER
12	Yazılım Uygulamaları Destek Elemanı	4 - 5 - 6	YASAD + TÜBİDER
13	Veritabanı Uzmanı	4 - 5 - 6	YASAD + TÜBİDER
14	Web ve Çoklu Ortam Tasarımcısı	4 - 5	YASAD + TÜBİDER
15	İş Analisti	5 - 6	YASAD + TÜBİDER
16	BT Güvenlik Uzmanı	6-7	TBGD + BGD
17	BT Güvenliği Denetmeni	7	TBGD + BGD
18	BT Eğitim Uzmanı	5 - 6	TBV + TÜBİSAD

Şekil 3 : Bilişim Sektörü Meslek ve AYÇ Seviyeleri

Şekil 4 : Meslek Ağacı ve Meslekte İlerleme Yolları

Şekil 5 : Bilişim Sektöründe Çalışanların Mesleklere Göre Dağılımı

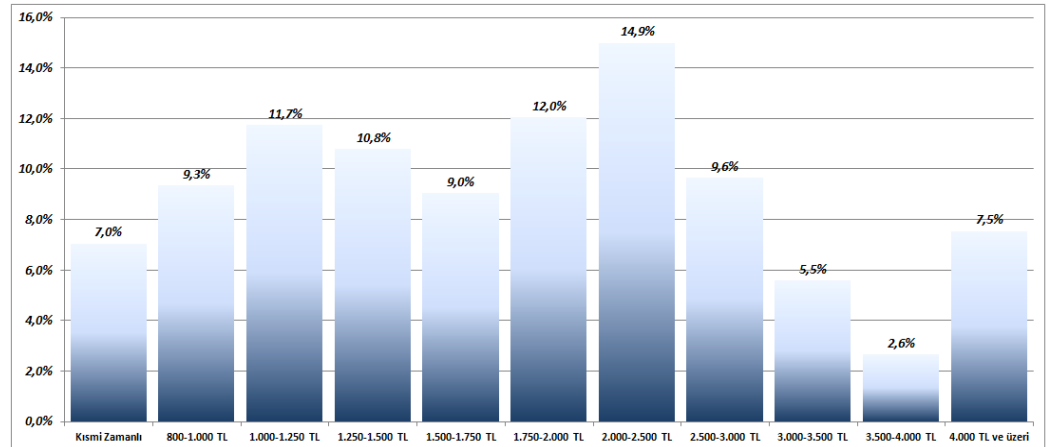
Donanım, yazılım, bilişim hizmetleri ve benzeri alanların tamamını dahil edersek Bilişim Teknolojileri sektöründe 80-90,000 çalışan olduğu varsayılabilir. Yaptığımız araştırmada çalışanların meslek alt sektörlerine göre dağılımı Şekil 5’te verilmiştir.

Diyagramda ilk dikkatimizi çeken husus Meslek Lisesi ve/veya Meslek Yüksek Okulu mezunlarının yoğunlukta olduğu

donanım, destek ve yazılım alanlarında giriş seviyesinde çalışan sayısının çokluğu.

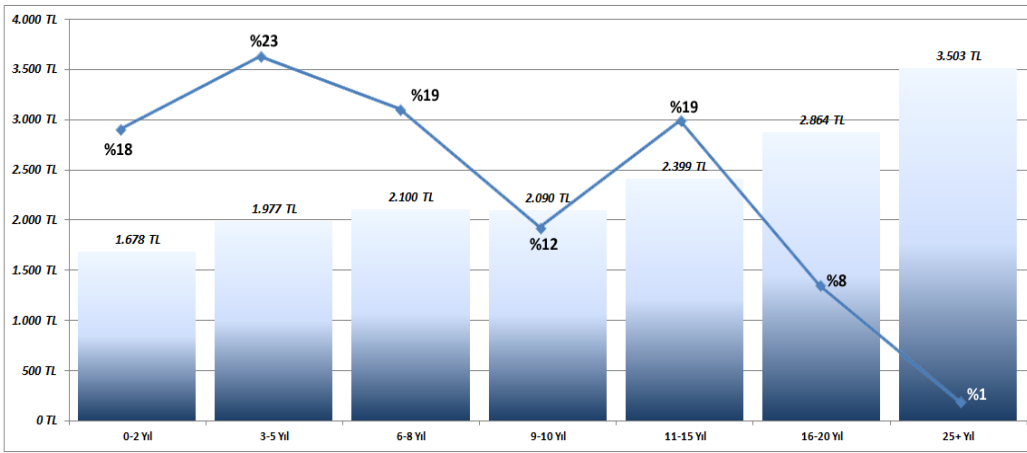
Araştırma sonuçlarının bir diğeri de çalışanların hangi kadroda çalıştıkları konusunda tereddütlü olduğudur. BT Çözüm Uzmanı gibi aslında lisans seviyesinde eğitim almış ve en az 4-5 sene tecrübeli bir elemanın istihdam edilmesi gereken kadrolarda, asgari ücretle ve orta öğrenim mezunu çalışanların bulunması bunu göstermektedir. Yine Meslek Lisesi Mezunu, sadece 1-2 sene tecrübeli ve yine asgari ücret ile çalışan “Yazılım Geliştirici” kadroları dikkat çekmektedir. Araştırma raporu mümkün olduğunca bu uyumsuzluklardan arındırılmaya çalışılmıştır. Özellikle MEB’in meslek liseleri eğitim müfredatının önemli bir iyileştirmeye ihtiyaç duyması ve mesleki yetkinliklerin tüm alt meslek grupları için tanımlanmamış olması bu karışıklığa neden olmakta ve bu durumun sonucunda aslında alanında yetkin olmayan birçok çalışan kendini “Yazılımcı” veya “Danışman” gibi kadrolarda görmektedir.

Şekil 6’da Bilişim Sektöründe çalışanların genel olarak ücret dilimleri görülmektedir. Yine bu diyagramda giriş seviyesi alt meslek gruplarının doğal etkisi hissedilmektedir. Araştırmamızda %7.5 oranıyla 4.000 TL. ve üzeri ücret alan çalışanların belirgin kümelenmesi ile

Şekil 6 : Bilişim Sektöründe Çalışanların Ücret Dağılımları

Bilişim Teknolojileri alanında bilgi, beceri ve yetkinlik özelliklerinin çalışana katkısının büyük olduğu anlaşılmaktadır.

Şekil 7 : Çalışanların Belirttiği Kadroda Çalışma Süreleri ve Ücretler

Şekil 7’de araştırmamıza katılan çalışanların belirttiği kadrolarda çalıştığı süreye göre dilimlenmiş ortalama ücretler görülmektedir.

Bu noktada da Bilişim Sektörünün yeni bir sektör olduğu, geçmişinin ancak 30-35 yıl sayılabileceğini

belirtmemiz gerekir.

Elektrik Mühendisleri ve Bilgisayar Mühendisleri Odalarının farklı araştırmalarındaki istatistiklerine göre bu alanlarda mezun olan mühendis sayısı yılda 8.000 – 10.000’dir. Yine MEB ve YÖK istatistiklerine göre Teknik Lise ve Meslek Yüksek Okullarının ilgili bölümlerinden her yıl on binlerle ifade edilen öğrenci mezun olmaktadır. Ancak ne yazık ki mesleki eğitim almış bu kişilerin sektörümüzde çoğunlukla çalışmadığı ve aldıkları teknik eğitimin bir anlamda heba olduğu görülmektedir.

Bilişim Sektöründe ücretlerin demografik dağılımı üzerine daha geniş bir çalışma yapılması gerektiğini düşünmekteyiz. Ankara, İstanbul ve İzmir gibi büyük şehirlerde büyük ölçekli şirketlerin daha

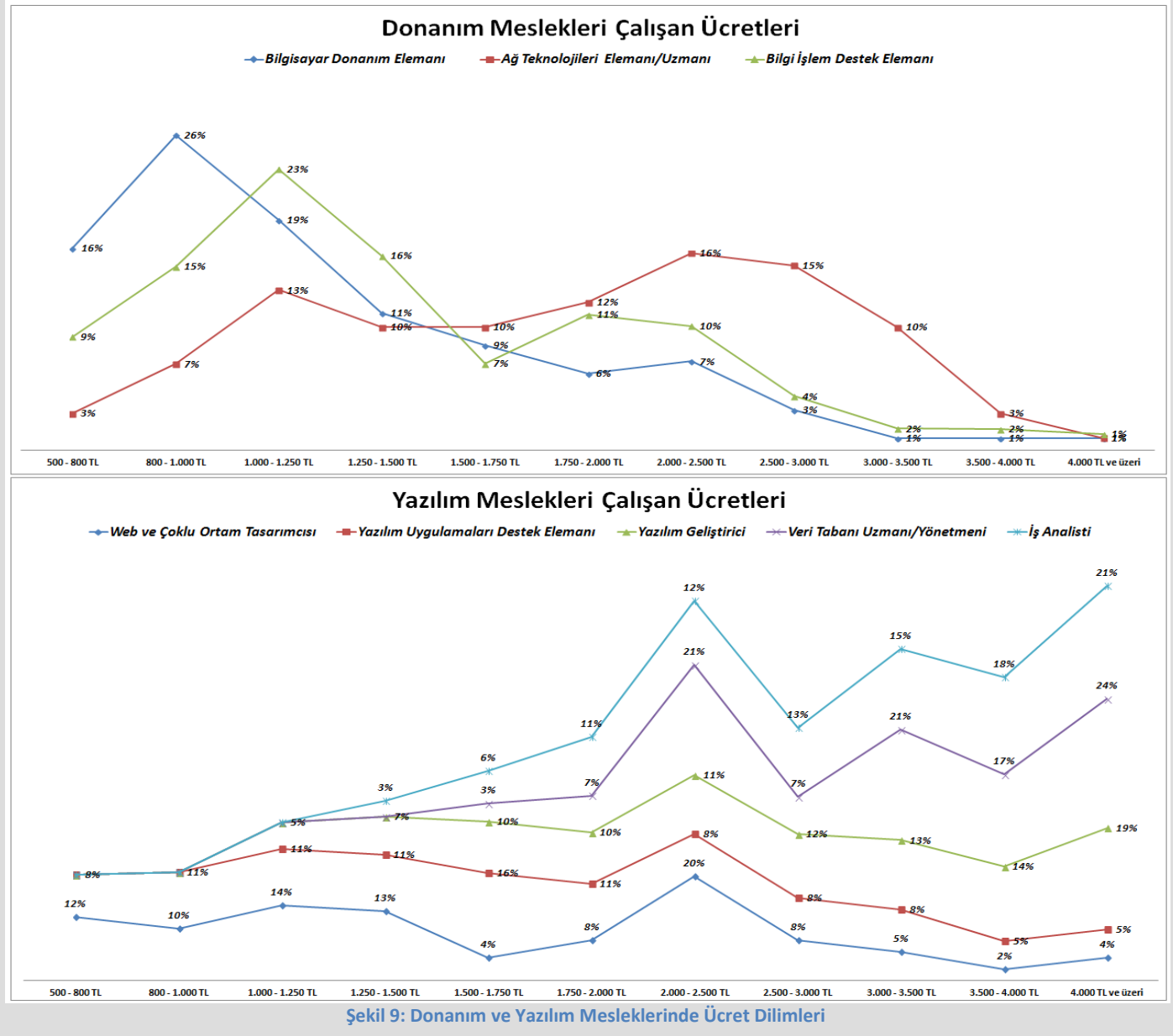
Bölgesel Ayrım	Ortalama Ücret
Ankara, İstanbul, İzmir	2.350 TL
Diğer Şehirler	1.870 TL

Şekil 8 : İllere Göre Ücretler

fazla bulunması nedeniyle yöresel bir ayrımın subjektif sonuçları olması kaçınılmazdır ancak demografik farklılıkların çok büyük

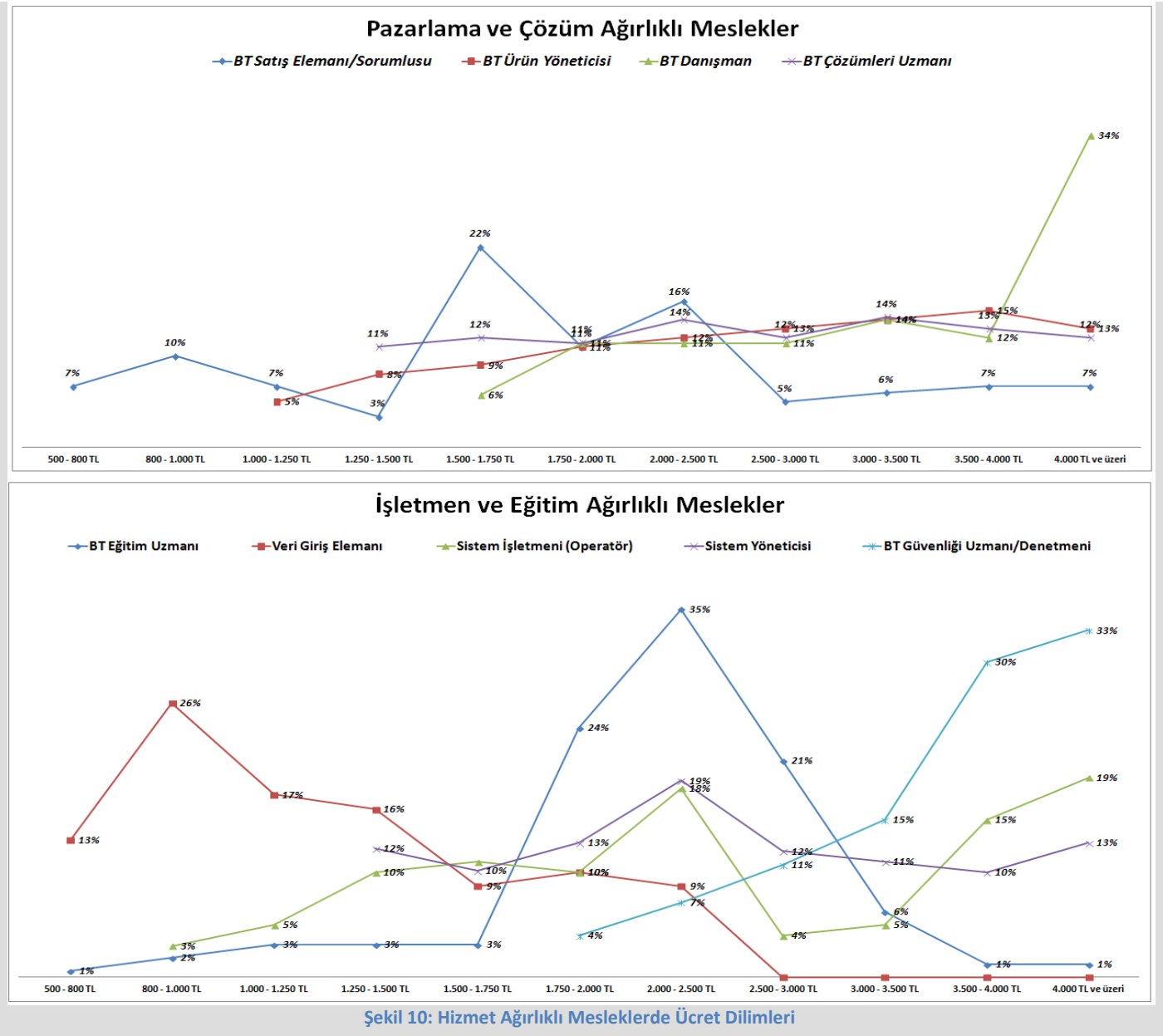
olduğunu vurgulamak için Şekil 8’de büyükşehirler ve diğerleri arasındaki ayrım tablosunu vermekteyiz.

Bilişim Teknolojileri alanında alt mesleklerin aldığı ücretler ise Şekil 9’da ücret dilimlerine göre görülmektedir.

Donanım ve Yazılım gibi kırılımı daha belirgin alt mesleklerin yanında daha çok “Hizmet Ağırlıklı” olarak tanımlayabileceğimiz; satış ve pazarlama, BT Çözümleri, Sistem işletmenliği ve eğitim hizmetleri alt meslek gruplarına ait ücret dağılımları Şekil 10’da görülmektedir.

Günümüzün hızla değişen bilişim sektöründe bireyin kendine bir kariyer sağlayabilmesi için bilgi, beceri ve deneyimlerini belgelemesi istenmektedir. Sertifikasyonlar, tanımı belirlenmiş bir bilgi ve beceri düzeyi için gerekli birikimi ölçüp değerlendiren belgeleme standartlarıdır. Bilişim teknolojilerine yapılan yoğun yatırımlarla şirketlerde bu yatırımlarını tecrübeye ve sertifikaya sahip bilişim teknolojileri profesyonellerine emanet etme arzusu çoğalmaktadır. İş başvurularında öne geçmeyi, sektörde yer edinmeyi sağlayabilecek olan bu sertifikalar uluslararası alanda da kabul görmeyi, dünyaya açılabilme de sağlamaktadır. Sertifikasyon bilişim sektörü açısından bakıldığında uzmanlığın bir ispatı demektir. Ancak tüm dünyada olduğu gibi yasal bir zorunluluğu olmayan mesleki yeterliliğe dayalı sınav ve belgelendirme gönüllük esaslarında çalışmaktadır; ihtiyaridir. Mesleki Yeterlilik Belgesi, işverenin kendi tanımladığı iş gücü profillerine uygun eleman bulmasını sağlarken işçiler için de kendini ispat etme, kanıtlanma imkanı sağlayacaktır. Toplumun tüm segmentlerinde Mesleki Yeterlilik Belgesi tam olarak bilinmediği bir gerçektir. Ancak özellikle 6111 nolu İstihdamı Teşvik Kanunu işverenlere Mesleki Yeterlilik Belgesi sahibi istihdama değişik koşullarda 54 aya kadar teşvik getiriyor ve SGK işveren payını kamu ödüyor.

